

Forfatter: Langebek, Jacob

Titel: BREV TIL: Hiemstjerne, Henrik FRA: Langebek, Jacob (1743-02-24)

Citation: Langebek, Jacob: "BREV TIL: Hiemstjerne, Henrik FRA: Langebek, Jacob (1743-02-24)", i *Breve fra Jacob Langebek*, GYLDEN DALSKKE BOGHANDEL., s. 45. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002054457-000-shoot-L0020544570000019.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Breve fra Jacob Langebek

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

24. Februar 1743.

TIL HENRIK HENRICHSEN ¹.

VelÅ¡dle og Velbyrdige
HÅ¡stÅ¡rede Hr. Secretaire!

Var det Maimaaned som det er Blidemaaned, og var det Sommer som det er Vinter, eller var det for mig paa Kraagerop som i KiÅ¡benhavn, da skulde intet Arbeid saaledes holde mig, at ieg io IÅ¡nge siden skulde have i agt taget den Skyldighed, med hvilken ieg er Hannem forbunden, og ikke ladet mig, som nu skeet er, af Hans besÅ¡nderlige HÅ¡flighed forekomme, ia da skulde det nu ikke fattes mig paa fornÅ¡den Tid, Materie og Eftertanke, til at besvare saa artigt, saa stateligt, saa riigt og saa kiÅ¡rt et Brev, som Min hÅ¡stÅ¡rede Herre har beÅ¡ret mig, den ringeste iblandt sine Venner, med, og faaer dette at vÅ¡re den fÅ¡rste Undskyldning, ieg bruger saavel for min lange Udeblivelse, som for den slette Stiil, disse faa Linier fremkomme udi. Sandeligen, dersom ieg var reist til Kraagerop i den Tanke, at glemme KiÅ¡benhavn, at vÅ¡mmes ved dens Suurseenhed, at moquere mig over dens Indbyggere, eller for at prÅ¡parere mig til Fasten eller for at bruge preservatif imod SkiÅ¡rbug, eller for at finde her baade Sommer og Paris, eller for at agere homme galant, da har ieg merkelige bedraget mig selv, og andre, som tÅ¡nke det, tage ilde fejl, thi alting befunder sig i en gandske anden Tone. I stedet for et vildt og lystigt Paris er her et ret MÅ¡nster og en fuldkommen Afbildning paa den Å¡rbare og adstadige Verden, i stedet for den deilige Sommer og de grÅ¡nne Lunde, forlyster man sig i den kiÅ¡lne Kakelovns Krog, i stedet for preservatif imod SkiÅ¡rbug vedligeholdes det sÅ¡dvanlige Arbeid og en bestandig Stilsidighed, i stedet for at agere homme galant Å¡ves den Enfoldighed, som en fÅ¡d lyde hest s. 46er vant ved og opdragen udi, i stedet for Beredelse til Fasten har ieg som en Antiquarius, desvÅ¡rre, ikke endnu tÅ¡nkt paa, at Fastelavns Mandag er for Doren, og i stedet for at glemme eller vÅ¡mmes ved eller moquere mig over KiÅ¡benhavn, har ieg aarle og silde saa meget at bestille med alene at tÅ¡nke paa den, at drÅ¡mme om den, at lystes ved dens Herligheder, at prise dens Borgere lyksalige, at ieg snart ingen Tid fra de Tanker har til overs at efterkomme de andre Pligter, som ieg kand vÅ¡re een og anden af dens elskelige Indvaanere skyldig. Og paa den Fod er det, ieg anden gang bruger den Frihed at undskyldte min nÅ¡sten uundskyldelige ForsÅ¡mmelse i at opvarde min KiÅ¡re Herre med Skrivelse. Paris maae vÅ¡re et sÅ¡dt Sted for Liebhave: Men ikke vilde ieg Å¡nske, at KiÅ¡benhavn nogen tid for min Skyld skulde blive Paris, og det er umueligt, at Kraagerup kand blive det. I KiÅ¡benhavn, endskiÅ¡nt man der veed, hvad for en Prydelse HovedhÅ¡ngsel og bedrÅ¡vede Ansigter er, saa veed man dog ogsaa at finde en temmelig Lystighed, naar man ikkun vil betiene sig deraf, og ikke vil giÅ¡re sig selv til svorne Indsiddere. I Paris er for meget af det sidste Slags, men paa Kraagerup er intet uden til Maade af begge Dele. Her er daglig Arbeid, som er blandet med den Å¡dle Frihed, her er Rolighed, som er blandet med Sinds Forlystelse, her er Adstadighed, som er blandet med Behagelighed, her er et stille VÅ¡sen, som er blandet med Yndighed og Belevenhed. Det er io alt det, ieg vil Å¡nske mig, det er io alle de Fordele, ieg har sÅ¡gt ved min Udflugt fra KiÅ¡benhavn, og det er iust dem, ieg har fundet for mig paa Kraagerop. End mere: Her er en Vert, som er Elsk og Å¡tre vÅ¡rd, et Selskab, som er angenemt og OmgÅ¡ngelse vÅ¡rdt, en gout saa god, som ieg af Verden forlanger, her kand hÅ¡res og IÅ¡res saa mange Viidsoms, Erfarenheds og LÅ¡rdoms Regler, at, om de skulde udÅ¡ves, maatte de flye alle fem Sandserne mere end nok at bestille, og vÅ¡re mÅ¡gtige til at distrahere den, som endnu var mindre skiÅ¡deslÅ¡s imod sine Venner end ieg. Det er min Hr. Secretaires egne Ord, og derved s. 47har Han i Sandhed selv lagt mig den tredie Undskyldning i Munden, som er herlig og uden lige til at besmykke ovenmeldte min ForsÅ¡mmelse med. Midt under Hans Moraliseren gik det mig, som Han skriver, at mine Å¡ren kiÅ¡ede efter Nyt: Men, om ieg var af de Tanker, at Han iÅ¡vnligen besÅ¡gte Piqueniquer, Julestuer og Barselstuer, hvad Nyt vilde ieg da vel vente fra Hannem, uden amouretter, KÅ¡rligheds Skermydseler og Ammestue-Begivenheder. Nu, da ieg paa den ene Side er forvissat om, at Han intet mmdre end elsker slige Samlinger, og paa den anden Side eftertÅ¡nker, at Han er et Lem af Staaten og vort ny LÅ¡rde Selskab, en Pillere i den Danske LÅ¡rdoms ny op reiste Hoved-Tempel, hvad Nyt kunde ieg da andet vente fra Hans kiÅ¡re Haand end det, som ieg har faaet, nemlig godt og behageligt. Til Krigs-Rustningen har ieg intet andet at meddele, end de inderlige Å¡nsker, at Gud vil styrke Kongens HÅ¡nder, og lade Hans Majestets Foretagende til sine Rigers og Landes Sikkerhed vel lykkes. At de tvende HeroÅ¡s og SkioldmÅ¡nd, den Danske og Norske, ere hiemkomne, det vil ufeilbarligen spaae FÅ¡dernelandet noget godt og gavnligt. Hans ventende GrÅ¡ve Taube vil uden tvil blive en anden Mand, end den sidste Svenske GrÅ¡ve, som man nyligen i KiÅ¡benhavn har beegnet med Slutteriet, og derefter ladet ham fare den Vei, han var kommen fra ¹. Skriver den gode Gr. R. ² intet uden om hvad hans Been tage sig for, da maae det enten vÅ¡re en tÅ¡r Materie, han har skrevet, eller ogsaa hans Been maae tage sig mere for end at gaae paa lovlige Veie.

Men hvad er det, Han vel skriver om vores gode Hoffman? Er det ikkun en suurÅ¡iet Lydepige, han faaer at divertere ³? Har hun ikke mere Opdragelse end en s. 48uoptugtet FÅ¡-Rygter-Dotter? KiÅ¡re Herre, det er crimen IÅ¡sÅ¡ virginitatis lutiÅ¡. Man veed og i Lylland at bruge Frangoises, Dandse-, Spille- og andre Tugte-Mestere. Nei, Nei, Hun er en Lillie for alle Tydske MÅ¡er, et Speil for alle KiÅ¡benhavnske lomfruer, en Perle for alle Pariser-Mademoiselles, imo flos totius virginitatis. Hvad faaer han vel andet med hende end et Å¡rbart Ansigt, en veldannet Skabning, et tugtigt og sÅ¡deligt VÅ¡sen, et fromt Hierte, en fornuftig Enfoldighed, og et Dukkeskab med 32,000 Rdr. Ieg negter ikke, at ieg io setter et par tindrende Å¡ine, sammenfÅ¡iede med et smukt Ansigt og et, velskabt Legem og et dydigt Hierte langt over den rigeste Guldmine: Men tag fÅ¡rst et dydigt Hierte bort, tag siden Guldminen bort, saa maae enhver, som lyster,

gjerne beholde Frue Veneris tindrende Æine og velproportionerede Arsbalder i ro for mig, og ieg hellere for min deel vil være fornøjet med en taalig og fornuftig Lea end med en spodsk og ubesindig Rachel. Min Herre maae langt hellere Ænske sig en from og suurøjet end en smuk og suurmulet Brud. Fattes der noget i Opdragelsen, da er dette ikke mere, end en Kiøbenhavns Reise kand giøre det godt. Og fattes Æinene noget, da kand der af 32000 Rdl. nok anvendes en liden portion paa Doctoren. Ieg har ikke i sinde at skrive en apologie for sure Æine, ikke desmindre mener ieg dog, at de kand fournere lige saa mange og nyttige pensøer som tindrende Æine. Et par sure Æine hos et deiligt Ansigt giver mig at betænke, at de allerskiønneste ting i Verden er dog ikkun Forføngelighed. Af et par sure Æine erindres man at begræde Verdens og sin egen Daarlighed. Ved at have dagligen et par sure Æine for sig, dæmpes mange af de Lyster, der af et par tindrende Æiens Betragtning setter een i idelig Bevægelse. Et par sure Æine holder en Mand i Ro, i Stedet for at de tindrende ere udsatte for mange Farer og Fristelser. Under et par sure Æine findes gjerne det sødeste Gemyt, men ofte under de smukkeste Æine det barskeste Sind. Ved et Par sure Æine er man nogenledes s. 49siker for den skadelige jalousie, der altid følger den, der har et par spillende Æine dagligen at speile sig udi.

Er det da saa slet et Market, han har gjort, at han faaer en sød Dukke og et riigt Dukkeskab at divertere sig med? Ikke agter ieg at forsvare den lydske Opdragelse: Men ieg maae bekiende min Skrøbelighed, at ieg tusende Gange hellere vilde tage en fattig og efter sin Maade skikkelig opdragen lydepige, om hun skiønt ikke var af de allersmukkeste, end den allerdeiligste Pariser lomfrue. I Lylland er Opdragelsen, som Leve Maaden, eenfoldig. Et Fruentimmer lærer sin Catechismus og holdes til at lære andre nyttige Bøger, hun lærer at sye, spinde, staae et Huus for, hun lærer lidt at spille, lidt at dandse, og lidt af fremmede Sprog og andet, som ei strider mod Tugt og Ætbarhed. Ikke lærer hun, som Pariser lomfruene, det første hun kand gaae, at legge Vind paa alle Elskovs-trekker og Miner, ikke lyster hun at lære de træstelige Romaner, ikke veed hun at bruge den velsignede Sminke Flaske, ikke fordriver hun Dagen ved Nat-, Coffé-, Spise- og Spillebordet, ikke fordriver hun Aftenen ved Dands, Gomedier, Opera Cavallerers Omgængelse, ikke forlanger hun, at hendes Mand (som hun veed, har andet at bestille) eller andre Messieurs skal hænges over hende, fra hun staaer op til hun legger sig, for at høre hendes megen Viisdom og Veltalenhed.

Det er en stor Ætre, at Min Hr. Secr. tilbydes at blive Membrum af Societetet i Engelland, og ikke mindre Ætre for det ny Societet i Khvn., at Præsidenten der begierer at blive Membrum her. Tænke engang, hvilke Æine Danmark nu har faaet at see med, naar selv Præsidenterne for de lærde Selskaber vil søge udi vores at indlemmes.

At Han har faaet sin Gage formeret, kand ingen glæde mere end mig, men at Han derved har faaet sin Fortieneste belønnet, skal ingen negte sterkere end ieg. 400 Rd. og en god Zusatz om aaret gaaer nok an i et Land, hvor ingen Maitresses holdes, og for een, der har donum continentii som Han (det Han selv skal sige, ikke vilde ieg svære derpaa). s. 50leg for min deel vilde gjerne dermed være fornøjet og endda stræbe at være lige saa flittig som den, der har 4 gange saa meget.

J. Langebeks Breve.

4

Nu, Posten vil gaae og Papiret slipper, ieg faaer derfor denne Gang at sidde overhængig med de ævrige og lærde Poster af Hans kiære Brev at besvare, som dog ikke skal blive forgiet. Min Hr. Secretaire hilses paa det venligste fra Hr. C. R. ¹, beder og, min ærbødige compliment at aflegge hos Hans kiære Forældre. Hvornæst ieg med den sødvanlige Hæjagtning stedse findes

Min Hæjstære Herres
tjenstærbødige tiener.

Kraagerup, d. 24. Febr. 1743.